

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Infoühiskonna ja sotsiaalse heaolu õppekava
Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika eriala

Annaliis Tähe

**ALAEALISTE ÕIGUSRIKKUJATE KOHTLEMISE REFORMI
KAJASTAMINE MEEDIAS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Judit Strömpl, PhD

Tartu 2022

Autorideklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Annaliis Tähe

24.05.2022

Abstract

Media reflection of the juvenile justice reform

The juvenile justice reform in 2018 was accepted by Estonian society as a surprise, if even the specialists involved directly to the process – police officers, members of juvenile committees, prosecutors, child protection workers did not know exactly what is going on. In such situation, the media plays an important role in communicating information about what is happening.

To fulfil the gap in knowledge about the juvenile justice reform, the aim of this bachelor's thesis is to analyse the Estonian media reflection of the reform of the treatment of juvenile offenders.

Based on the aim of this research three questions have been composed:

1. How had the reform of juvenile offenders been covered in the Estonian media?
2. From whose point of view media outlets reflect the reform of the treatment of juvenile offenders?
3. What is the assessment of the reform in the published articles?

The following research was conducted using qualitative research methods.

The bachelor's thesis consists of four parts. The theoretical part provides an overview of the juvenile justice system in Estonia, ie how the state reacts to juvenile delinquency. The offenses of juveniles and their causes, as well as the methods of prosecuting minors in juvenile commissions and the methods used after the reform, are outlined. The second part focuses on the research problem, the aim of the dissertation and the research questions. The third chapter presents the methodology and opens the content of the articles. The fourth chapter focus on the analysis of articles in Estonian dailies that reflect the reform of the treatment of juvenile offenders and its results.

In general, the media reflection of the reform of juvenile justice conveys some uncertainty about the implementation of this reform. This is reflected in the volume of articles reflecting the reform – the number of articles was surprisingly small. If we assessed the importance of juvenile reform from the point of view of Estonia 's future, i.e., how many children and young

people who have gone astray manage to be brought back into society, one would have expected significantly greater media interest in this topic. At the same time, it can be assessed as positive that both sides of arguments – opponents and supporters of the reform got the floor and thus the Estonian public had the opportunity to understand the pros and cons of the reform and to state their point of view. However, there is one significant drawback to the media reflection of the reform, namely the complete absence of the view of the subject of the reform – the young offender. The articles do not reflect the opinion of the people who have ever been before the Juvenile Committee in relation to an offence, the opinion on their abolition and the new treatment system.

Keywords: juvenile offenders, media coverage, reform of the treatment

SISUKORD

<i>Autorideklaratsioon</i>	2
<i>Abstract</i>	3
SISSEJUHATUS	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE	8
1.1 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine Eestis	8
1.1.1 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine alaealiste komisjonides	8
1.1.2 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine reformi järel.....	9
1.2 Alaealiste õigusrikkumised.....	11
1.3 Alaealiste õigusrikkumiste põhjused	12
2. UURIMISPROBLEEM, EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED	13
3. METOODIKA	14
3.1 Kvalitatiivne sisuanalüüs	14
3.1.1 Suunatud sisuanalüüs	14
3.2 Analüüsitavad artiklid.....	15
3.3 Analüüsi protsess	15
4. ANALÜÜS JA ARUTELU	17
4.1 Artiklite analüüs.....	17
4.1.1 Artiklite ja autorite ülevaade.....	17
4.1.2 Spetsialistid	18
4.1.3 Artiklites kajastatud põhiteemad.....	18
4.1.4 Reformijärgse süsteemi pädevus.....	21
4.1.5 Kajastatud vaatenurgad	21
4.1.6 Spetsialistide hinnang alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformile	23
KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	26
KASUTATUD KIRJANDUS	28
LISAD	30
LISA 1. Koodide ja kategooriate tabelid	30
LISA 2. Analüüsitud artiklite viited.....	39
Litsents.....	40

SISSEJUHATUS

Kuni 2017. aasta lõpuni tegutsesid Eestis alaealiste komisjonid, kelle ülesandeks oli leida alaealistele, kes ei täitnud koolikohustust või panid toime õigusrikkumise, mõjutusvahend (Pärn, 2018). Alaealiste komisjonide tööd reguleeris alaealise mõjutusvahendite seadus, mis sisaldas alaealiste mõjutusvahendeid ning alaealiste komisjoni pädevust (RT I 1998, 17, 264). Alaealiste komisjonid moodustati maakondades maavanema korraldusega ning kokkuleppel maakonna alaealiste komisjoniga võidi moodustada ka valla, linna või linnaosa alaealiste komisjonid ning komisjoni kuulusid 7 liiget (RT I 1998, 17, 264). Liikmete hulgas olid vastavalt sellele, kas tegemist oli maavalitsuse, linna- või vallavalitsuse või linnaosa juurde moodustatava alaealiste komisjoniga, politseiametnik, kriminaalhooldusametnik, alaealiste komisjoni sekretär, volikogu esindajad, halduskogu esindajad ning haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalalaste kogemustega spetsialistid (RT I 1998, 17, 264).

2018. aasta jaanuaris viidi läbi alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reform ning selle tagajärjel lõpetasid alaealiste komisjonid töö. Alaealiste komisjonide töö lõpetamine oli seotud ühelt poolt nende funktsiooni ebaefektiivsuse (Rannala, 2014), teisalt haldusreformi käigus maavalitsuste kaotamisega (Markina jt, 2021).

Reformi eesmärk on asendada karistav õigus taastava õigusega ehk noorele õigusrikkujale antakse võimalus oma tegu heastada ning seda mõista (Pärn, 2018). Peamiseks eesmärgiks ning muudatuseks oli, et laste ja noorte õigusemõistmise süsteem oleks lapsesõbralikum (Markina jt, 2021).

Samas võttis Eesti ühiskond vastu alaealiste erikohtlemise reformi, mille puhul tekkisid pinged isegi spetsialistide hulgas, kes olid reformi toimumise protsessiga otseselt seotud, sest nad ei teadnud, mis täpselt toimub ning mis neid ees ootab, rääkimata üldsusest. Sellises olukorras mängib meedia olulist rolli teabe edastamisel toimuva kohta.

Antud töö käsitleb uurimisprobleemina seda, kuidas on meedia vahendusel antud ülevaade alaealiste õigusrikkujate reformi toimumisest, kajastades spetsialistide ja reformi läbiviijate kommentaare. Alaealiste komisjonidega olid seotud paljud ametkonnad, sealhulgas Politsei- ja Piirivalveamet, prokuratuur ja kohalike omavalitsuste lastekaitse spetsialistid, kes pidid oma

töös muudatustega arvestama. Reformi elluviimisel olid paljudel spetsialistidel muudatuste kohta vähe infot ning see tekitas pingeid ja ebakindlust tuleviku osas (Markina jt, 2021: 41).

Töö eesmärgiks on teada saada, kuidas on alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi Eesti meedias kajastatud. Töös analüüsitakse „Postimehe“, „Õhtulehe“, „Tartu Postimehe“ ja „Järva Teataja“ artikleid, sest antud ajalehed on reformi oma väljaannetes kajastanud. Meedia roll on reformi kajastamisel oluline, sest meedia on peamiseks infoallikaks suurele osale ühiskonnast.

Töö eesmärgist lähtuvalt on sõnastatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas on alaealiste õigusrikkujate reformi Eesti meedias kajastatud?
2. Kelle vaatenurgast meediaväljaanded alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastavad?
3. Millise hinnangu ilmunud artiklid reformile annavad?

Bakalaureusetöö koosneb neljast osast. Teoreetiline osa annab ülevaate alaealiste õigussüsteemist Eestis ehk sellest, kuidas riik reageerib alaealiste õigusrikkumistele. Tuuakse välja noorte õigusrikkumised ja nende põhjused ning alaealiste vastutusele võtmise meetodid alaealiste komisjonides ja meetodid, mida kasutatakse reformi järel. Töö teine osa keskendub uurimisprobleemile, töö eesmärgile ning uurimisküsimustele. Töö kolmandas peatükis on välja toodud metoodika ning avatakse artiklite sisu. Neljandas peatükis analüüsitakse Eesti päevalehtedes ilmunud alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastanud artiklite analüüsi ja selle tulemusi.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine Eestis

1.1.1 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine alaealiste komisjonides

Järgnevalt on toodud ülevaade alaealiste kohtlemise süsteemist Alaealise mõjutusvahendi seaduse (RT I 1998, 17, 264) põhjal.

Kuni aastani 2018 tegelesid õigusrikkujatest noortega ehk noortega vanuses 7-18, alaealiste komisjonid, kus määrati üks või mitu mõjutusvahendit, milleks võis olla hoiatus, koolikorralduslikud mõjutusvahendid, vestlusele suunamine psühholoogi, sotsiaaltöötaja või narkoloogi juurde, lepitamine, kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või asenduskodus, üldkasulik töö, käendus, noorte- või sotsiaalprogrammides või rehabilitatsiooniteenuses või ravikuuris osalemine, kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine (RT I 1998, 17, 264). Mõjutusvahend määrati eesmärgiga, ennetada alaealise järgmisi võimalikke õigusrikkumisi ning aidata kaasa õigusrikkuja resotsialiseerumisele (RT I 1998, 17, 264).

Selleks, et alaealise õigusrikkumist hakataks tema elukohajärgses alaealiste komisjonis arutama, oli vaja esitada taotlus, mille esitajateks võisid olla alaealise seaduslik esindaja, politseiametnik, alaealise elukohajärgse valla- või linna valitsuse volitatud esindaja, lastekaitseametnik, sotsiaalametnik, kohtunik, prokurör või keskkonnajäreldvalve asutuse ametnikud ning taotlusega koos oli vaja esitada ka alaealise kooli või töökoha poolt tehtud iseloomustus ja sotsiaaltöötaja arvamus perekonna kohta (RT I 1998, 17, 264).

Selleks, et õigusrikkumist selle toimepanijaga arutada, toimus kinnine istung, kus viibisid komisjoni liikmed ning alaealine, tema esindaja ning isik, kes esitas taotluse (RT I 1998, 17, 264). Juhul kui alaealine ei ilmunud ilma mõjuva põhjuseta istungile, võidi kohaldada sundtoomist, mille viis läbi politsei, teavitades alaealist tema õigustest ning andes talle võimaluse teavitada sellest oma pereliiget (RT I 1998, 17, 264). Kui alaealine õigusrikkuja asus alaealiste komisjoniga samas asulas, siis võis teda kinni pidada kuni 18 tundi enne komisjoni istungi algust, kuid kui noor toodi kohale kaugemal asuvast asulast, siis ei tohtinud teda kinni pidada üle 48 tunni (RT I 1998, 17, 264). Istungil oli alaealiste komisjonil kohustus õigusrikkujale tema õigusi ja kohustusi selgitada ning alaealisel oli õigus teada, millist

õiguserikkumise asja ning mis materjalide põhjal arutatakse, olla teadlik ütluste andmise tagajärgedega ja võimalike mõjutusvahenditega, mis talle kohaldatakse (RT I 1998, 17, 264).

Komisjon lõpetas alaealise õigusrikkuja asja arutamise juhul kui õigusrikkumise asi kuulus kohtu pädevusse, taotluse esitanud isik loobus taotlusest või jõudis alaealisega õigusrikkumises väljaspool komisjoni istungit kokkuleppele, taotlus oli esitatud valeinformatsiooni põhjal, alaealise surma korral, komisjon oli õigusrikkumise asja arutamist edasi lükanud rohkem kui 30 päeva, alaealise elukoht ei olnud komisjonile teada või kui alaealine asus elama Eesti riigist väljaspoole (RT I 1998, 17, 264). Selle üle, kas alaealine täidab talle määratud mõjutusvahendi kohustust, teostas järelvalvet alaealiste komisjoni sekretär koos mõjutusvahendi kohaldajaga, kelleks võis olla alaealiste komisjon, kooli esindaja, vastav spetsialist, alaealiste komisjoni määratud lepitaja, alaealiste komisjoni määratud lastekaitsetöötaja, alaealiste komisjoni määratud sotsiaaltöötaja, käendaja, maavalitsuse noorsootöötaja või kasvatusse eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktor (RT I 1998, 17, 264).

1.1.2 Alaealiste õigusrikkujate kohtlemine reformi järel

Aastal 2018 hakkas Eesti õigussüsteemis kehtima alaealiste erikohtlemise põhimõte, mille peamine sisu on, et alaealistelt võetakse vastutus toimepandud tegude eest ning reageeritakse vastavalt alaealise vajadustele ning riskidele (SA Omanäolise..., 2018). Alaealiste erikohtlemise põhimõtteid, mis reformi järel välja töötati, on kolm: minimaalse sekkumise põhimõte, individualiseeritud sekkumise põhimõte ning põhimõte, et alaealiste puhul tuleb eelkõige kasutada arengust lähtuvaid ja kasvatuslikke mõjutusvahendeid (SA Omanäolise..., 2018). Minimaalse sekkumise põhimõte tähendab seda, et noore seadusvastasele teole reageerimine peab olema samaväärne lapse riskitasemega ning tuleb eristada rikkumised, mis vajavad õigussüsteemi sekkumist ning mis sotsiaalsüsteemi sekkumist (SA Omanäolise..., 2018). Individualiseeritud sekkumise põhimõte on sõnastatud selliselt, et sekkumise meetod tuleb valida vastavalt lapse riskidele ja vajadustele, võttes arvesse seda, et erinevalt täiskasvanutest ei ole laste puhul uue kuriteo toimepanemine nii suurel määral seotud varasemalt toime pandud õigusrikkumisega (SA Omanäolise..., 2018). Erikohtlemise kolmanda põhimõtte sõnum on, et alaealisele karistuse määramisel tuleks eelnevalt kaaluda mittekaristuslike mõjutamisvahendite võimalusi ning võimaluse korral karistuse määramisest hoiduda (SA Omanäolise..., 2018).

2018. aastal läbi viidud alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reform tõi praktikas mitmeid muudatusi, näiteks on nüüd prokuratuuril võimalik alaealine suunata vahistamise asemel kinnisesse lasteasutusse (Markina jt, 2021: 9). Eestis pakuvad kinnise lasteasutuse teenust ehk KLATi Maarjamaa Hariduskolleeegium, Tallinna Laste Turvakeskus, Rakvere Lille Kodu ja Hiiumaa Sotsiaalkeskuse Noortekodu (Sotsiaalkindlustusameti..., i.a.). Kinnisesse lasteasutusesse suunatakse alaealine juhul kui tema käitumine on ohtlik talle endale ja tema ümber olevate inimeste elule, tervisele, ning tema arengule ja kui seda pole võimalik ära hoida teiste meetmetega (Markina jt, 2021: 39). Muudatuse eesmärk seisneb selles, et väheneks alaealiste kokkupuude vanglasüsteemiga, samuti võimaldab kinnises lasteasutuses viibimine rohkem võimalusi alaealise erikohtlemiseks ning kaasamiseks õppe- ja arendustegevustesse (Markina jt, 2021: 36). Vanglasüsteemi mittepaiutamise on oluline ka seetõttu, et alaealine ei kogeks ühiskonna poolt juba varases eas hukkamõistu ning sildistamist (Markina jt, 2021: 35). Kuid kui alaealine rikub kinnises lasteasutuses viibimise ajal seal kehtivaid reegleid, siis on asutuse juhul õigus teha ettekanne ning kohtu loal võidakse alaealine viia vanglasse vahistust kandma (Markina jt, 2021: 35).

Lisandus ka alaealistele mittekarakteristlike mõjutusvahendite kohaldamise nõue ning täiendati mittekarakteristlike mõjutusvahendite valikuid karistusseadustiku paragrahvis 87 (Markina jt, 2021: 9). Karistusseadustiku (RT I 2002, 64, 390) § 87 lg 1 järgi on hetkel kehtivateks mõjutusvahenditeks, mida kohus saab noorele vanuses 14-18 eluaastat määrata hoiatus, allutamine käitumiskontrollile, noortekodusse või kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli paigutamine. Samuti saab õigusrikkujale määrata sõltuvusravi, lepitusteenuse, üldkasuliku töö, sotsiaalprogrammi või mõne muu kohustuse, kuid nende täitmine on vabatahtlik (Markina jt, 2021). Prokuratuuril on õigus määrata kohustuse täitmiseks tähtaeg, mille maksimaalne pikkus võib olla kuni 10 kuud (Markina jt, 2021: 35).

Alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi eesmärgiks on rakendada ka alaealise õigusrikkuja puhul taastava õiguse praktikaid, milleks on vahendamine, konfliktilahendus ning kahjuvahendus ehk kannatanu-kahjutekitaja vahendamine (SA Omanäolise..., 2018). Vahendamise eesmärk seisneb selles, et neutraalne osapool aitab konfliktis olevatel osapooltel jõuda kokkuleppele ning sealjuures saada ülevaade kõigi osapoolte vaatenurgast, emotsioonidest ning jõuda lõpplahenduseni, mille käigus tehakse koostööd (SA Omanäolise..., 2018). Konfliktivahendus on praktika, mis sisaldab kindla ülesehitusega vestlust, milles

vahendaja, kes on neutraalne osapool, kaasab osapooli aktiivsesse vestlusesse, kasutades selleks spetsiaalset vestluse struktuuri ja suhtlustehnikat ning seda kasutatakse näiteks laste- ja noortevaheliste tülide ning konfliktide puhul koolis (SA Omanäolise..., 2018).

Spetsialistide sõnul on nende töö reformi järel paindlikum, sest neile ei ole ette antud piiratud hulk mõjutusvahendeid, vaid nad saavad valida noorele õigusrikkujale mõjutusvahendi, mis sobib tema toimepandud teoga või kohaldub vajadusel alaealise erivajadusega (Markina jt, 2021: 12). Reformi järel paranes ka eri valdkondade spetsialistide koostöö, näiteks kui rikkumise paneb toime alla 14-aastane noor, siis puudutab see politseid kui ka lastekaitsetöötajaid ning tänu reformile on tekkinud erinevad võrgustikud, mille läbi spetsialistidel on pidev ning edukas koostöö (Markina jt, 2021: 11).

1.2 Alaealiste õigusrikkumised

Õigusrikkumised jagunevad kaheks: väärtegudeks ning kuritegudeks (Salla ja Tamm, 2016: 14). Väärtegu on süütegu, mille eest määratakse karistusena rahatrahv, arest või sõiduki juhtimisõiguse äravõtmine ning kuritegu on süütegu, mille toimepanijale saab mõista rahalise karistuse või vangistuse (RT I 2002, 64, 390).

Levinumateks väärteoorikkumisteks alaealiste seas olid aastal 2014 alkoholi tarbimise keelu, suitsetamise keelu ja kergliikleja liiklusnõuete rikkumised ning toime pandud väärtegudest moodustab kõige väiksema osa narkootikumide käsitlemine (Salla ja Tamm, 2016: 16). Väärtegude hulka, mida alaealised õigusrikkujad toime panevad, kuuluvad ka vargused väheväärtuslike asjade vastu ja avaliku korra rikkumised (Salla ja Tamm, 2016: 20-21).

Alaealiste poolt toime pandud peamisteks kuritegudeks on varavastased kuriteod, vähem pannakse toime isikuvastaseid ja avaliku rahu vastaseid kuritegusid (Salla ja Tamm, 2016: 22). Registreeritud on ka alaealiste poolt toime pandud vägivallakuritegusid ning nendest kõige rohkem on toime pandud kehalist väärkohtlemist, millest mitmed registreeritud juhtumid pannakse toime koolikeskkonnas (Salla, 2010: 4). Aastal 2013 pandi alaealiste poolt üle poolte kehalise väärkohtlemise juhtumitest toime õppeasutustes või nende läheduses (Ahven jt, 2014: 19).

Vägivallakuriteod pannakse enamasti toime alaealisele eelnevalt juba tuttava inimese suunas, neid olukordi, kus vägivald on suunatud tundmatu inimese suunas, esineb vähem (Salla, 2010:

9). Paljud kehalised väärkohtlemised on noorte poolt toime pandud omavahelistes kaklustes, mis toimuvad laste- ja noorteesutustes (Salla, 2010: 10).

1.3 Alaealiste õigusrikkumiste põhjused

Alaealiste poolt toime pandud õigusrikkumiste algpõhjusteks on sageli see, et noortel esineb tähelepanuvajadus ning igavus, samuti on põhjuseks ka kasinad sotsiaalsed oskused ja negatiivne kasvukeskkond (Solodov ja Tamm, 2018: 9). Väljatoodud põhjused võivad alguse saada perekonna struktuurist ja selle muutustest, näiteks vanemate lahutuse korral on suurem tõenäosus, et tüdrukud panevad toime õigusrikkumise kui tüdrukud, kes elavad mõlema vanemaga (Markina ja Šahverdov-Žarkovski, 2007: 24). Peamiseks perekonnasiseseks mõjuteguriks, mis ajendab noori õigusrikkumisi toime panema, on vanemate omavahelised konfliktid ja halvad suhted (Markina ja Šahverdov-Žarkovski, 2007: 24). Koduses keskkonnas olevad keerulised suhted mõjutavad noorte alkoholi ning narkootikumide proovimist (Allaste jt, 2012: 33). Riski, et noor paneb toime õigusrikkumise, suurendab ka lapsepõlves kogetud kehv sotsiaalmajanduslik olukord (Fergusson, Horwood ja Swain-Campbell, 2004).

Noori õigusrikkujaid ajendab seadust rikkuma ka kaaslaste poolt saadav positiivne tähelepanu (Aaben, Markina ja Salla, 2018: 8). Noorte seas on vägivaldne käitumine seotud ka enda „positsiooni“ tõstmisega, mida tehakse läbi endast nõrgemate alandamise (Strömpl, Selg, Soo, ja Šahverdov-Žarkovski, 2007: 28).

2. UURIMISPROBLEEM, EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED

Antud töö uurimisprobleemiks on, kuidas on alaealiste õigusrikkujate reformi toimumist meedia kajastuse läbi tutvustatud ühiskonnale spetsialistide ja reformi elluviijate pilgu läbi. Alaealiste komisjonidega olid seotud paljud ametkonnad, sealhulgas Politsei- ja Piirivalveamet, prokuratuur ja kohalike omavalitsuste lastekaitse spetsialistid, kes pidid oma töös muudatustega arvestama. Reformi elluviimisel olid paljudel spetsialistidel muudatuste kohta vähe infot ning see tekitas pingeid ja ebakindlust tuleviku osas (Markina jt, 2021: 41).

Antud töö keskendub sellele, kuidas on reformi elluviimist Eesti meedias kajastatud ning millistele spetsialistidele on antud võimalus reformi toimumise osas sõna võtta. Meedia kajastus on selle teema puhul oluline, sest meedia on infoallikaks inimestele, kes ei ole reformiga seotud spetsialistid ja selle elluviijad, kuid kes võivad sellega isiklikult kokku puutuda. Analüüsi tulemusena selgub, läbi kelle ning millist informatsiooni meedia reformi kohta inimestele edastab.

Reformi kajastuse uurimine on oluline, sest selle tulemusena saab teada, kas reformi on kajastatud piisavalt ning kuidas seda on tehtud. See, millisena kajastab meedia reformi, kujundab ka ühiskonna arvamuse reformile. Samuti saab ülevaate sellest, kas ning kuidas on uus lähenemine efektiivsem või vähem efektiivsem alaealiste komisjonide tööst.

Töö eesmärgiks on analüüsida alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastust Eesti meedias.

Töö eesmärgist lähtuvalt on sõnastatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas on alaealiste õigusrikkujate reformi Eesti meedias kajastatud?
2. Kelle vaatenurgast meedia väljaanded alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastavad?
3. Millise hinnangu ilmunud artiklid reformile annavad?

3. METOODIKA

Antud töö uurimusliku osa läbiviimiseks on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi. Selleks, et leida analüüsiks sobivad materjalid, teostati otsingumootorites, näiteks Eesti artiklite andmebaasis ISE, otsinguid märksõnadega „alaealised õigusrikkujad“, „alaealiste komisjon“ ja „alaealiste õigusrikkujate reform“. Selleks, et vastata püstitatud uurimisküsimustele, analüüsiti erinevate Eesti meediaväljaannete artikleid, kus on kajastatud alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi.

3.1 Kvalitatiivne sisuanalüüs

Kvalitatiivses sisuanalüüsis keskendutakse kommunikatsioonivahendi ja keele eripärade ning uuritava teksti, mis pärinevad poolstruktureeritud küsimustikest, intervjuudest, narratiividest, rühmaarutlustest, vaatlustest või trükistest, sisule ja tähendusele (Laherand, 2008). Antud töös keskendutakse ajalehe väljaannete poolt avaldatud artiklite tekstidele.

3.1.1 Suunatud sisuanalüüs

Analüüs viiakse antud töös läbi kasutades suunatud sisuanalüüsi, mis on kvalitatiivse sisuanalüüsi üks vormidest. Analüüsi läbi viimiseks ei kasutata induktiivset sisuanalüüsi, mis on samuti üks kvalitatiivse sisuanalüüsi vormidest, sest sooviti lähtuda juba püstitatud uurimisküsimustest.

Suunatud sisuanalüüs on protsess, mis on struktureeritud ja kus teksti kodeerimiseks vajalik skeem tuletatakse juba olemasolevate uurimuste põhimõistetest või teooriatest (Laherand, 2008). Käesolevas töös luuakse koodid eelnevalt esitatud uurimisküsimuste põhjal. Kui on loodud koodid, mis aitavad vastata uurimisküsimustele, siis on vajalik luua kategooriad, mis ühendavad koodide põhjal saadud informatsiooni (Laherand, 2008). Suunatud sisuanalüüsi käigus saadud tulemused võivad ühtida eelnevalt püstitatud hüpoteesiga, kuid võivad ka oodatust erineda ning anda uurijale uue teooria ning olemasolevat laiendada (Laherand, 2008).

3.2 Analüüsitavad artiklid

Artiklid, mida analüüsitakse, on ilmunud ajalehtedes „Õhtuleht“, „Postimees“, „Tartu Postimees“ ja „Järva Teataja“. Analüüsitavaid artikleid, mis kajastavad alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi, on kokku 7. Analüüsiks sobivad artiklid on valitud selle järgi, et oleks kajastatud erinevate spetsialistide hinnangud ning alaealiste komisjonide kaotamine ja alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reform. Algselt leiti otsingu tulemusel 10 artiklit, kuid kolm neist ei vastanud analüüsi läbiviimise kriteeriumitele ehk neis ei olnud kajastatud reformi sisu ning läbiviimise põhjuseid ja spetsialistide kommentaare.

Artiklid mida analüüsitakse, on järgmised:

1. „Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale?“ (Pintson, *Tartu Postimees*, 31.01.2017);
2. „Riik tahab leevendada alaealiste karistamise korda“ (Rudi, *Postimees*, 19.02. 2017);
3. „Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal.“ (Mihelson, *Postimees*, 5.02.2017);
4. „Alaealiste komisjonid kaotav seadusemuudatus läbis esimese lugemise.“ (Olup, *Postimees*, 8.02.2017);
5. „Liiga karm karistus võib last tõugata uutele õigusrikkumistele.“ (Helend-Aaviku, *Õhtuleht*, 1.06.2017);
6. „Milline karistus ootab alaealist, kes seadusevastaselt sõidukit juhib ja avarii põhjustab?“ (Kuusk, *Õhtuleht*, 30.07.2020);
7. „Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored“ (*Järva Teataja*, 9.11. 2021).

3.3 Analüüsi protsess

Algselt otsiti otsingumootorite kaudu meediaväljaannete veebis ilmunud artikleid, kus kajastati alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi ning tutvuti artiklite sisuga ja seejärel kodeeriti kõik artiklid eraldi suunatud kodeerimise abil, vastavalt töös esitatud uurimisküsimustele. Koodid ehk märksõnad (vt. lisa 1) erinesid, kuid ka kordusid artiklite põhiselt. Kodeerimise järel loodi kategooriad, mille tulemusel eristusid üksteisest artiklite peamised kategooriad ehk

põhiteemad ning alamteemad (vt. lisa 1), mis aitasid tekstist leida informatsiooni, mis vastasid uurimisküsimustele. Peamised teemad, mis artiklites kattusid, koondati ning moodustati neist koodipuud.

4. ANALÜÜS JA ARUTELU

Antud peatükis analüüsitakse, kuidas ning kelle vaatenurgast on alaealiste õigusrikkujate reformi meedias kajastatud ja millise hinnangu artiklid reformile annavad. Selleks, et vältida kordusi, on antud peatükis esitatud analüüs ja arutelu koos.

4.1 Artiklite analüüs

Antud peatükis antakse ülevaade alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi käsitlevatest artiklitest. Samuti tuuakse välja, kelle arvamust on artiklites välja toodud ning millised on põhiteemad, mille kaudu on alaealiste õigusrikkujate reformi kajastatud.

4.1.1 Artiklite ja autorite ülevaade

„Tartu Postimehe“ artikli „Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale?“, mis ilmus 2017 aasta jaanuaris, autoriks on Mari-Liis Pintson, kes oli 2017 aasta lõpuni „Tartu Postimehe“ ajakirjanik ning hetkel on Tartu Ülikooli kommunikatsiooninõustaja.

„Postimehe“ artikli „Riik tahab leevendada alaealiste karistamise korda“, mis ilmus 2017 aasta veebruaris, autoriks on „Postimehe“ ajakirjanik Hanneli Rudi.

Teise „Postimehe“ artikli „Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal.“, mis ilmus 2017 aasta veebruaris, autoriks on Helen Mihelson, kes artikli ilmumise ajal oli „Postimehe“ ajakirjanik, kuid hetkel on ajakirjanik „Õhtulehes“.

Kolmanda „Postimehe“ artikli „Alaealiste komisjonid kaotav seadusemuudatus läbis esimese lugemise.“, mis ilmus 2017 aasta veebruaris, autoriks on Nele-Mai Olup, kes oli „Postimehe“ reporter ning on hetkel Eesti Rahvusringhäälingus toimetaja.

„Õhtulehe“ artikli „Liiga karm karistus võib last tõugata uutele õigusrikkumistele.“, mis ilmus 2018 aasta juunis, autoriks on Katrin Helend-Aaviku, kes on „Õhtulehe“ reporter.

Teise „Õhtulehe“ artikli „Milline karistus ootab alaealist, kes seadusevastaselt sõidukit juhib ja avarii põhjustab?“, mis ilmus 2020 aasta juulis, autoriks on Johanna-Kadri Kuusk, kes on „Õhtulehe“ videosakonna reporter-toimetaja.

„Järva Teataja“ artikli „Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored“, mis ilmus 2021 aasta novembris, juurde pole märgitud konkreetset ajakirjanikku, kes artikli koostas.

4.1.2 Spetsialistid

Analüüsitud artiklites on kajastatud erinevate spetsialistide arvamus alaealiste komisjonide ning alaealiste õigusrikkujate reformi osas. Intervjuusid ning kommentaare on andnud alaealiste komisjonide tööga seotud olnud politseikapten Marina Paddar, Tartu Kivilinna kooli direktor Karin Lukk, Harju maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna noorsootöö nõunik Anne Martin ning Eesti Noorsootöö Keskuse asedirektor Kaur Kõtsi. Alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi elluviijate seisukoha kajastamiseks on intervjuusid ning kommentaare küsitud sotsiaalministeeriumi laste ja perede peaspetsialist Elise Nikonovilt, sotsiaalkaitseminister Kaia Ivalt, justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna nõunikelt Kaire Tammelt ja Tuuli Lepalt ning Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusruuringute keskuse RAKE projektijuht Gerly Tammelt.

4.1.3 Artiklites kajastatud põhiteemad

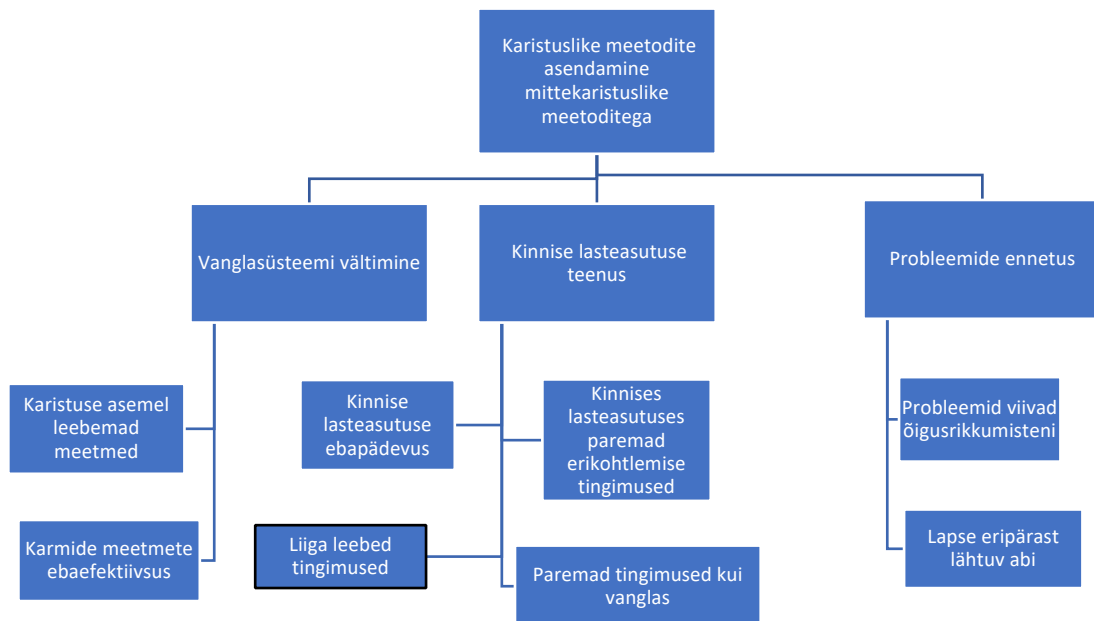
Reformi läbiviimise käigus pöörati palju tähelepanu reformi läbiviijate ning alaealiste komisjonides töötanud spetsialistide hinnangutele. Analüüsi käigus selgus, et reformi kajastuse üheks põhiteemaks on see, kas alaealiste komisjonide töö efektiivsus oli parem kui reformi järgse süsteemi meetodid. Komisjonide töö efektiivsuse ning uue süsteemi toimise kohta on öelnud Tartu maakonna alaealiste komisjoni juht „*Ma ei ole vanas kinni, aga ei ole mõistlik lõhkuda seda, mis toimib, enne kui pole uut süsteemi*“ (Lisa 2, artikkel 6). Ka Tartu Kivilinna kooli direktor toob välja alaealiste komisjoni vajalikkuse „*Mõnel juhul on komisjon perekonna silmi avav koht, kus tajutakse, et probleem ongi tõepoolest suur*“ (Lisa 2, artikkel 6). Alaealiste komisjonides tuvastati noore õigusrikkuja probleemid, kuid ei ennetatud neid.

Sotsiaalministeeriumi nõunik toob välja reformi järgse süsteemi positiivsed küljed ning alaealiste komisjonide ebapädevuse „*Komisjonis annab laps oma teost aru mitme täiskasvanu*

ees, kes mitte ainult ei abista, vaid ka manitsevad. Lapsed tajuvad seda hirmutavana ja on öelnud, et seal nad küll nendele inimestele oma probleemidest ei räägi“ (Lisa 2, artikkel 6). Sotsiaalministeeriumi öeldu ühtib ka analüüsi käigus selgunud reformi kajastuse alateemaga, milleks on see, et alaealiste komisjonid olid kui lapsi hirmutavad organid, kus laps pidi oma õigusrikkumisest aru andma seitsmele inimesele. Teema kajastub ka Noorsootöö Keskuse asedirektori öeldus „*Noortevaldkonna võtmes ei ole alaealiste komisjonid tegelikult mitte kunagi olnud päris õige meetod või lahendus, kuidas noori õigele teele aidata. Pigem on olnud tegemist represseeriva meetmega, samal ajal kui probleemide lahendused peituvad mujal“*. (Lisa 2, artikkel 4). Tuuakse välja, et noorte karistamine ei lahenda nende probleeme ja muresid, millele oleks vaja lahendus leida. Ka sotsiaalministri kommentaar „*Alaealiste komisjon on praegusel hetkel nagu kahes funktsioonis, ta on ühest küljest selline ärakuulav ja ka vahest ülekuulav ja siis ta peaks pakkuma lahendusi ja ta peaks samal ajal ka karistama - need funktsioonid omavahel lihtsalt ei haaku“* (Lisa 2, artikkel 5), viitab sellele, et alaealiste komisjonide asemele on vaja uut ja toimivat süsteemi, kus last ei karistataks ning abistataks samal ajal.

Analüüsi käigus selgus, et reformi kajastamisel on põhiteemaks ka see, et lapsed vajavad erikohtlemist, mis on alaealiste komisjonide süsteemist leebem ning on noorele karistava meetodi asemel võimaluseks oma teost aru saada ning see heastada. Justiitsministeeriumi nõunik on antud teemat kommenteerinud „*See lähenemine annab võimaluse noorega koos tema teo üle arutada ning leida koos õiglasi lahendusi. Spetsialistid toovad esile andeks andmise tähtsuse ja mõju noorele – see on oluline, et esimese ja kergema rikkumisega ei kaasneks kriminaalkaristust, mis omakorda võib rikkuda noore tulevikuväljavaateid“* (Lisa 2, artikkel 1). Antud põhiteema ühtib ka sellega, et tuleks vältida laste kokkupuudet vanglasüsteemiga. Vanglakaristuse asemel tuleks eelistada erikooli teenust, sest seal on leebemad meetmed ning vajalik individuaalne kohtlemine, olenevalt lapse eripärast, kuid analüüsist selgub, et erikoolide süsteemi pädevus vajab veel arendamist laste probleemide lahendamises „*Õnneks pole meil erikoolides enam ammu sellist jäika suhtumist nagu paarkümmend aastat tagasi. Samas pole praegune kinnine asutus veel ka koht, mille kohta saab öelda, et see suudab kõik mured lahendada“* (Lisa 2, artikkel 2). Samuti on alaealiste kohtlemise reformi kajastuses oluliseks alateemaks see, et lapsed vajavad abistavaid meetodeid, mis on individuaalsed, mis kajastub ka justiitsministeeriumi nõuniku kommentaaris „*Mõnikord võib ülereageerimine hoopis soodustada seda, et laps satub halba seltskonda ja võib ka edaspidi rikkumisi toime panna“* (Lisa 2, artikkel 2).

Joonisel 1 on välja toodud artiklites kajastatud põhiteemad ja alateemad, mis näitavad, et alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi üheks eesmärgiks on see, et saaks asendada karistuslikud meetodid mittekaristuslike meetoditega. Samuti on jooniselt 1 näha, et olulisel kohal on kinnise lasteasutuse teenus ning noore vanglasüsteemi sattumise vältimine. Kinnise lasteasutuse pädevusena tuuakse välja, et seal on head erikohtlemist võimaldavad tingimused, mis ühtib alateemaga, milleks on probleemide ennetus, kus tuuakse välja, et probleemide ennetamiseks on vaja lapse eripärast lähtuvat abi. Kuid üheks artiklite analüüsist selgunud alateemaks on ka see, et kinnises lasteasutuses on kohati ka liiga leebed tingimused, mida käsitletakse selle teenuse ebapädevusena.

Joonis 1. Artiklites kajastatud põhiteemad: karistuslike meetodite asendamine mittekaristuslike meetoditega.

4.1.4 Reformijärgse süsteemi pädevus

Eelnevas peatükis väljatoodud artiklid kajastavad alaealiste õigusrikkujate reformi peamiselt reformiga kaasneva alaealiste komisjonide sulgemisega ning uue süsteemiga seotud spetsialiste ja ametnikke.

Artiklites on alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastatud kui ka uut ning paremat lahendust, kui seda olid alaealiste komisjonid. Alaealiste komisjonide kohta tuuakse välja nende negatiivsed mõjud noortele ning see, mis nende töö juures ei olnud edukas, mis kajastub ka sotsiaalministeeriumi spetsialisti kommentaaris „*Seni on alaealiste komisjonid tegelenud korraga nii lapse abistamise kui ka õigusrikkumise arutamisega. Et abistamisest oleks kasu, peab lapse jaoks olema selge, et inimesed, kes teda abistavad, tõesti ainult abistavad ja ei määra samal ajal karistusi. Lapse teo ja selle tagajärgedega tegelevad politsei, prokurör, lepitusteenus, äärmuslikumatel juhtudel ka kohus. Last ei saa tulemuslikult abistada ühekorraga toetades ja hirmutades.*“ (Lisa 2, artikkel 4).

Reformi järgset süsteemi ning noorte erikohtlemist kajastatakse kui paremat ja toimivamat võimalust. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskuse RAKE projektijuhi kommentaar „*Uuring näitas, et Eesti on astunud tubli sammu lähemale lapsest lähtuvale hindamise ja õigusemõistmise süsteemile. Karistamine ei ole parim viis kõigi laste käitumise muutmiseks. Positiivne on see, et Eestis rakendatakse karistuslike meetodeid üha vähem.*“ (Lisa 2, artikkel 1) kajastab seda, et reformi järgne süsteem toimib ja erineb vanast, sest erinevalt alaealiste komisjonidest, ei rakendata enam noorte õigusrikkujate suhtes karistuslike mõjutusvahendeid.

4.1.5 Kajastatud vaatenurgad

Artiklite analüüsist selgus, et meedias puudub alaealiste õigusrikkujate reformi sihtgrupi ehk inimeste, kes alaealisena puutusid kokku alaealiste komisjonide tööga, arvamuse kajastus. Meedias saaks kajastada nende inimeste hinnangut, kas uus süsteem tundub neile kajastuse põhjal vajalik ning parem kui endine. Artiklites on välja toodud vaid spetsialistide ja reformi elluvijate hinnangud reformile.

Artiklis „Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale?“ (Pintson, 2017), kajastati politseikapteni, kes juhtis Tartu maakonna alaealiste komisjoni, hinnangut alaealiste komisjonide kaotamisele ja reformile. Samas artiklis on kajastatud ka Tartu Kivilinna kooli direktori hinnangut.

Väljaannetes on reformi kohta enda arvamust avaldanud ka sotsiaalministeeriumi laste ja perede peaspetsialist. Sotsiaalministeeriumi laste ja perede peaspetsialisti hinnangut kajastati artiklites „Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal.“ (Mihelson, 2017) ja „Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale?“ (Pintson, 2017). Sotsiaalministeeriumi vaadet reformile on kajastatud ka andes kommentaari võimaluse artiklis „Alaealiste komisjonid kaotav seadusemuudatus läbis esimese lugemise“ (Olup, 2017) sel ajal sotsiaalkaitseminister olnud Kaia Ivale.

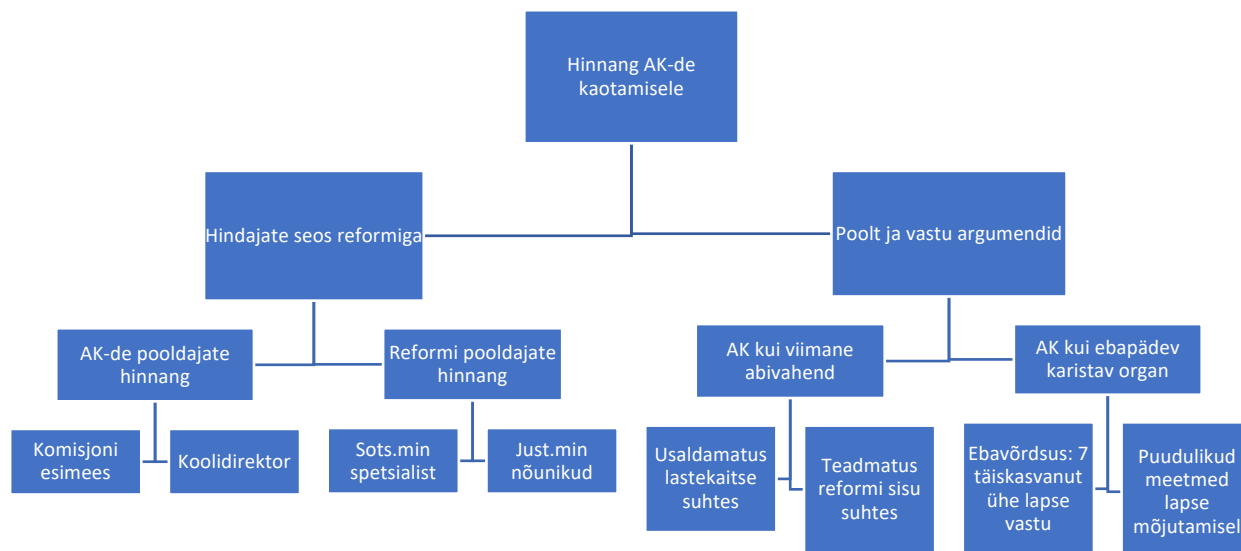
Kahes artiklis, milleks olid „Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored“ (Järva Teataja, 2021) ning „Liiga karm karistus võib last tõugata uutele õigusrikkumistele.“ (Helend-Aaviku, 2017), toodi välja ka kahe justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna nõunikute hinnangud reformile. Samuti kajastati mitmes artiklis ka justiitsministeeriumi ja seal töötavate spetsialistide vaadet üldiselt. Justiitsministeeriumi spetsialistide kommentaaride läbi on kajastatud ka riigi vaatenurka üldiselt.

Analüüsitud artiklitest ühes kajastati ka noorsootöö spetsialistide hinnangut reformile. Artiklis „Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal.“ (Mihelson, 2017), on sõna antud Harju maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna noorsootöö nõunikule ning Noorsootöö Keskuse asedirektorile.

Justiitsministeeriumi poolt tellitud uuringute tulemusi on analüüsitud artiklitest ühes, kommenteerinud Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskuse RAKE projektijuht.

Kajastatud on ka lastekaitsetöötajate huvisid ning mõtteid, kuid nende eest on artiklites sõna võtnud politseikapten, sotsiaalministeeriumi laste ja perede peaspetsialist, Tartu Kivilinna kooli direktor, Harju maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna noorsootöö nõunik ja justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna nõunik, mitte spetsialistid ise.

4.1.6 Spetsialistide hinnang alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformile

Joonis 2. Artiklites kajastatud põhiteemad: hinnang alaealiste komisjonide kaotamisele.

Joonisel 2 on välja toodud artiklites kajastatud põhiteemad ning alateemad, mis on seotud spetsialistide arvamuste lahknemisega, seoses alaealiste komisjonide ja reformijärgse süsteemi pädevuste ja ebapädevustega. Artiklites välja toodud alateemadeks on alaealiste komisjone pooldavate spetsialistide ning alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi pooldavate spetsialistide seisukohad ja nende vastuargumendid süsteemi pädevusele, mida nad ei poolda. Spetsialistid, kes olid seotud alaealiste komisjonide tööga, toovad välja, et komisjonid olid paljude noorte ja ka ametnike jaoks viimane abivahend ning uue süsteemi sisu on neile arusaamatu.

Artiklis „Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale?“ (Pintson, 2017), toob politseikaptän Marina Paddar välja, et alaealiste komisjoni sulgemisega kaob ka mitmete spetsialistide viimane abivõimalus, mille poole pöörduda, kui nad ei tule alaealise õigusrikkujaga toime. Analüüsi käigus selgus ka see, et ametnikud on mures, sest kardavad, et nende töökoormus suureneb. Artiklis on kajastatud ka kooli direktori arvamust, mis rõhub

samuti sellele, et alaealiste komisjonid on paljude juhtumite puhul vajalikud, sest alaealiste komisjonid aitavad alaealise õigusrikkuja perekonnal mõista probleemi tõsidust. Samuti on ka direktor arvamusel, et lastekaitsetöötajate koormust ei tohiks suurendada.

Ka artiklis „Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal.“ (Mihelson, 2017), tuleb välja, et alaealiste komisjonide kaotamine tekitab teadmatust ja mure inimeste seas, kes on komisjonidega tööalaselt seotud olnud. Spetsialistide hinnangul on alaealiste komisjonide töö toiminud ning nad ei pea vajalikuks nende tööd peatada ja uut süsteemi luua. Samuti on spetsialistide jaoks probleemkohaks see, et komisjonide kaotamine toimub ootamatult ning uue süsteemi toimimist ei ole arusaadavalt selgitatud.

Samas annab oma vastulause sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna peaspetsialist, kelle hinnangul reform ning alaealiste komisjonide kaotamine spetsialistidele, eelkõige lastekaitse spetsialistidele koormust ei lisa. Sotsiaalministeeriumi esindaja on ka arvamusel, et alaealiste komisjonid ei ole laste jaoks turvaline keskkond, kus nad sooviksid oma õigusrikkumistest rääkida, sest nad tunnevad seal hirmu ning samuti on uue süsteemi eeliseks aspekt, et üksteisest eraldatakse lapse abistamine ning karistamine. Komisjonides tekib noorel tunne, et teda kuulatakse üle ning ta ei ava ennast täielikult, seega ei jõuta lapse probleemideni, mis viisid teda selleni, et ta pani toime õigusrikkumise. Sotsiaalkaitseminister näeb uut süsteemi kui abistavatele teenustele saamise tagamist, sest vaid karistamine ei taga probleemidele lahendusi.

Ka noorsootööga tegelevad spetsialistid ütlevad, et komisjonid ei ole alaealiste õigusrikkujate karistamise korral õige lahendus, sest karistamise tulemusena ei saa noore probleemid lahendatud ning paljud alaealised satuvad seetõttu komisjoni korduvalt. Kui noort vaid karistatakse tema õigusrikkumise eest, kuid ei süveneta selle toimepanemise algpõhjustesse, siis ei ole karistamisel tulemuslikkust, sest tõenäoliselt paneb noor toime uue õigusrikkumise, kuna ta ei saanud abi tegeliku probleemi lahendamisel.

Artiklis „Riik tahab leevendada alaealiste karistamise korda“ (Rudi, 2017), on välja toodud Justiitsministeeriumi vaade reformile, mis seisneb selles, et alaealiste komisjonide kaotamine on seotud sellega, et väheneks alaealiste õigusrikkujate kokkupuude vanglasüsteemiga ning oleks kergem rakendada nende erikohtlemist. Kokkupuude vanglasüsteemiga võib mõjutada

noore tulevikku ning olla tema jaoks negatiivse mõjuga, seega on oluline, et noored ei satuks vanglasse. Sama hinnangu annab Justiitsministeerium ka artiklis „Milline karistus ootab alaealist, kes seadusevastaselt sõidukit juhib ja avarii põhjustab?“ (Kuusk, 2020). Artiklis „Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored.“ (Järva Teataja, 2021), mis on eelmisest artiklist tunduvalt uuem, on justiitsministeeriumi hinnang reformile, et reformiga kaasnevad muudatused, näiteks alaealiste karistamise asemel kasutusele võetud mõjutusvahendid, on olnud õiged ning nende poolt oodatud muutuseid on näha, kuid selleks, et näha reformi lõpptulemust, läheb veel aega. Sarnaselt sotsiaalministeeriumi spetsialistide hinnangule, on ka Justiitsministeeriumi spetsialistid arvamusel, et vaid alaealise õigusrikkuja karistamine ei anna pikaajalist positiivset tulemust, sest karistamise tagajärjel võib noor oma tegusid korrata.

Analüüsimise tulemusena selgus, et reformi on spetsialistide hinnangul vaja ka selleks, et oleks võimalik lähtuda noorte õigusrikkujate erivajadustest ja isikupäradest. Kuna noored ning nende perekonnamuudlid ja nendes esinevad probleemid on erinevad, siis vajavad nad ka lähenemist, mis oleks efektiivne. Noor peab oma õigusrikkumise eest ise vastutuse võtma, kuid sealjuures on vajalik ka see, et lapsevanemad tegeleksid lapse probleemide ning nende ennetusega, et laps ei paneks toime õigusrikkumist.

Artiklite analüüsi põhjal saab öelda, et alaealiste kohtlemise reformi toimumise vastu olid need spetsialistid, kes olid seotud alaealiste komisjonide tööga ning keda puudutas komisjonide kaotamine. Need spetsialistid toovad välja alaealiste komisjonide tugevaid külgi ning meetodeid, mis õigusrikkujatega tegelemisel olid tulemuslikud. Kuid justiitsministeeriumi ja sotsiaalministeeriumi ametnikud, kes olid reformi läbiviimise ning alaealiste komisjonide kaotamise poolt, toovad välja komisjonide töövõttes, mis ei toimunud ning tekitasid noortele õigusrikkujatele lisaprobleeme. Reformi läbiviijate sõnul on alaealiste komisjonide töövõttes aegunud ning komisjoni ette astumine ei aita süveneda ning lahendada alaealise õigusrikkuja tegude algpõhjuseid ning probleeme, sest noori hirmutab see, et neile määratakse karistus.

Kui alaealiste komisjonides tegeleti probleemide lahendamisega, siis alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi eesmärk on tegeleda probleemide ennetustega.

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli teada saada, kuidas on alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastatud Eesti meedias, konkreetselt ajaleheartiklites. Analüüsi tulemusel sooviti teada saada, kuidas ja kelle vaatenurgast on reformi kajastatud ning millise hinnangu artiklid sellele annavad.

Töös analüüsitud artiklid jagunevad kaheks. On artikleid, mis annavad reformile positiivse ning alaealiste õigusrikkujate tulevikuvaateid parandava hinnangu. Reformile eelnevast süsteemi ehk alaealiste komisjone on rohkem kajastatud negatiivselt ehk on välja toodud nende ebapädevusi ning meetmeid, mis komisjonidesse sattunud noortele õigusrikkujatele sobivad ei olnud. Rõhutati, et komisjonidel oli karistav ning hirmutav funktsioon, mis ei täitnud oma ülesandeid, sest oli noori, kes sattusid komisjoni ette korduvalt tagasi. Teine osa artiklitest annab reformile negatiivse hinnangu. Nendes artiklites on sõna antud spetsialistidele, kes olid aktiivselt seotud alaealiste komisjonide tööga ning kellel puudus selge arusaamine sellest, mida reform endast kujutab.

Alaealiste õigusrikkujate reformi on kajastatud siiani Eesti päevalehtedest vaid „Postimehes“, „Õhtulehes“ ning „Järva Teatajas“. Artiklite autoriteks on antud päevalehtede ajakirjanikud, kes on avaldanud spetsialistide kommentaarid reformile. Spetsialistideks on olnud inimesed, kes olid seotud alaealiste komisjonide tööga ning spetsialistid, kes aitasid läbi viia reformi. Reformi on kajastatud läbi inimeste hinnangute, kelle arvamused vastanduvad. On kajastatud vaateid, mis on reformi vastu ning vaateid, mis seda toetavad. Alaealiste õigusrikkujate reformi toimumist, selle vajalikkust ning sellega kaasnevat muutuseid on analüüsitud artiklites kommenteerinud alaealiste komisjoni juht, kooli direktor, Justiitsministeeriumi nõunikud, Sotsiaalministeeriumi spetsialist ja sotsiaalminister, noorsootöö nõunik ja Eesti Noorsootöö Keskuse asedirektor. Artiklites on väljatoodud spetsialistide arvamustes palju lahknevusi ja erimeelsusi. Spetsialistid jagunevad kaheks, on neid kes pooldavad reformi ning usuvad selle toimimisse, kuid on ka neid, kes ei saa selle vajalikkusest ning töötamise süsteemist aru.

Üldiselt võib öelda, et alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi meediakajastus annab edasi teatud ebakindlust seoses reformi elluviimisega. See väljendub meediakajastuse mahus - artiklite hulk oli väike. Kui hinnata alaealiste reformi tähtsust Eesti tuleviku seisukohast ehk

seda, kui palju lapsi ja noori, kes on läinud eksiteele, õnnestub ühiskonda tagasi tuua, oleks oodanud oluliselt suuremat meedia huvi antud teema vastu. Samas on positiivne, et artiklites on esindatud mõlemad pooled – nii reformi vastased kui ka pooldajad. Meediakajastus annab lugejaskonnale ülevaate, mis antud valdkonnas toimub ning selle põhjal on neil võimalus võtta enda seisukoht.

Siiski on reformi meediakajastusel oluline puudus, nimelt reformi subjekti – noore õigusrikkuja vaate täielik puudumine. Artiklites ei ole kajastatud inimeste arvamust, kes on kunagi olnud alaealiste komisjonis seoses õigusrikkumisega, nende kaotamise osas ning uue kohtlemise süsteemi suhtes. On kajastatud erinevate spetsialistide, kes koordineerisid alaealiste komisjonide tööd või olid nende tööga seotud, kuid ei ole antud sõna inimestele, keda komisjonide töö puudutas ning kelle probleemidele lahenduse pidi leidma. Selleks, et saaks analüüsida ka komisjonide ning reformi järgse kohtlemise efektiivsust ja erinevust noorte õigusrikkujate vaatenurgast, oleks vaja kajastada ka nende noorte inimeste arvamust, kes on olnud alaealiste komisjonide ees.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aaben, L., Markina, A. ja Salla, J. 2018. *Tõsiste käitumisprobleemidega lastele suunatud teenuste analüüs*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Ahven, A., Klopets, U., Kruusmaa, K.-C., Leps, A., Salla, J., Surva, L., Sööt, M.-L. ja Tammiste, B. (2014). *Kuritegevus Eestis 2013*. Tallinn: Justiitsministeerium.

Alaealiste mõjutusvahendite seadus. (RT I 1998, 17, 264, hetkel kehtetu). Kasutatud 23.03.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015075>

Allaste, A.-A., Araste, L., Derman, N., Kaha, K., Kobin, M., Reiska, E., Saar, U., Saat, H., Sooniste, T., Vainu, V. ja Vorobjov, S. (2012). *Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16-aastaste õpilaste legaalse ja illegaalse narkootikumide kasutamine Eestis: uuringu raport*. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

Fergusson, D., Horwood, J., N. ja Swain-Campbell, N.(2004). How does childhood economic disadvantage lead to crime? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(5), 956-966. doi: 10.1111/j.1469-7610.2004.t01-1-00288.x

Karistusseadustik. (RT I 2002, 64, 390). Kasutatud 23.03.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/184411>

Laherand, M.- L. (2008). Andmete analüüs kvalitatiivsetes uuringutes. I. Kraav (toim), *Kvalitatiivne uurimisviis* (lk 271-299). Tallinn: OÜ Sulesepp.

Markina, A., Strömpl, J., Tamm, G., Ilves, K., Luhamaa, K., Ginter J., Tubelt, E., Puur, S. M., Roos, L. ja Espenberg, S. (2021). *Noorte õigusrikkujate uuring*. TÜ Sotsiaalteaduslike Rakendusuuringute Keskus ja Justiitsministeerium.

Markina, A. ja Šahverdov-Žarkovski, B. (2007). *Eesti alaealiste hälbiv käitumine*. Tallinn: Justiitsministeerium.

Rannala, I.- E. (2014). *Dialogi olulisus töös riskikäitumisega noortega. Alaealiste komisjonide näitel*. Doktoritöö. Tallinna Ülikool.

Pärn, M. (2018). Alaealiste õigusrikkujate erikohtlemine. *Prokuratuuri aastaraamat 2018*. Kasutatud 19.10.2021, <https://www.prokuratuur.ee/alaealiste-oigusrikkujate-erikohtlemine>

SA Omanäolise Kooli Arenduskeskus. (2018). *Taastava õiguse ja alaealist mõjutavate meetodite kasutamise juhendmaterjal politseitöös*. Kasutatud 20.03.2022, https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/taastav_oigus_juhendmaterjal_2018.pdf

Salla, K. A. ja Tamm, K. (2016). Laste toime pandud süütegudele reageerimise analüüs. *Kriminaalpoliitika analüüs*, 5, 14. Tallinn: Justiitsministeerium.

Salla, J. (2010). Alaealiste vägivallakuritegevus. *Kriminaalpoliitika lühianalüüs*. Tallinn: Justiitsministeerium.

Strömpl, J., Selg, M., Soo, K. ja Šahverdov-Žarkovski, B. (2007). *Eesti teismeliste vägivallatõlgendused*. Tallinn: EV Sotsiaalministeerium.

Solodov, S. ja Tamm, K. (2018). Noorte kinnipeetavate intsidendid ja distsiplinaarkaristused vanglas. *Kriminaalpoliitika analüüs*, 1, 9. Tallinn: Justiitsministeerium.

Sotsiaalkindlustusameti kodulehekül. (i.a.). Kasutatud 24.03.2022, <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-pered/lastekaitse/kinnise-lasteasutuse-teenus>

LISAD

LISA 1. Koodide ja kategooriate tabelid

Pintson, M.-L. (2017). Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale? <i>Tartu Postimees</i> , 21(31).	
Kategooriad/põhiteemad	Koodid
<p>Põhiteema:</p> <ol style="list-style-type: none">Hinnang alaealiste komisjonide kaotamiseleVastandlikud vaated alaealiste komisjonide tööle ja reformile <p>Alamteemad:</p> <ol style="list-style-type: none">Alaealiste komisjonide rollVana ja uus süsteemTeadmatusAlaealiste komisjonide pooldajadReformi pooldajad	<ol style="list-style-type: none">Lastega töötavad asutused ja spetsialistidToimetulekAlaealine õigusrikkujaSpetsialistide toimetulematusAlaealiste komisjon kui abivahendAbist ilma jääminePikk töökogemusTartu maakonna alaealiste komisjoni töö sisuAlaealiste komisjonide sulgemineAlaealiste komisjoni juht – politseikaptenKooli direktorSotsiaalministeeriumi spetsialistReaktsioon alaealiste komisjonide kaotamise otsuseleAlaealiste komisjonide funktsioonAlaealiste komisjon kui viimane abivõimalusPositiivne hinnang komisjonide tegevuseleUut süsteemi ees teadmatusPositiivne hinnang vanale süsteemileVaade komisjonide tööle seestpooltHirmud

	21. Lastekaitsetöötajate koormus kasvab 22. Taastava õiguse rakendamine 23. Täpse informatsiooni puudumine 24. Teadmatus 25. Laste probleemid 26. Puudulik ennetustöö 27. Alaealiste komisjon kui probleemide avastaja 28. Usaldamatus lastekaitsetöötajate suhtes 29. Vale arusaamine reformi põhimõtetest 30. Usk 7-liikmelisse komisjoni 31. Tulevane koostöö 32. Alaealist komisjon kui karistav organ 33. 7 täiskasvanut ühe lapse vastu 34. Laste usaldamatus komisjonide suhtes 35. Komisjonide hirmutav mõju lapsele 36. Riiklik vaade probleemile 37. Kohalik vaade probleemile
--	--

Rudi, H. (2017). Riik tahab leevendada alaealiste karistamise korda. <i>Postimees</i> .	
Kategooriad/põhiteemad	Koodid
Põhiteemad: 1. Karistusseadustiku muutmine 2. Noorte vanglakogemuse vältimine Alamteemad: 1. Alaealistele kergem karistus	1. Komisjonide kaotamine 2. Justiitsministeeriumi spetsialistid 3. Uue süsteemi loomine 4. Karistusseadustik 5. Alaealistele lühem arestiaeg 6. Alaealiste vabaduse piiramise vältimine

<ul style="list-style-type: none"> 2. Spetsialistide ebapädevus uue süsteemi korral 3. Noorte kohtlemine vastavalt eritingimustele 	<ul style="list-style-type: none"> 7. Menetlevad spetsialistid ei ole spetsialiseerunud 8. Puuduvad teadmise alaealiste erikohtlemisest 9. Politsei peab tagama eriväljaõppega ametnikud 10. Ennetus 11. Vanglakultuuri vältimine 12. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine 13. Vahistamise asendamine kinnise lasteasutuse teenusega 14. Vangla vältimine 15. Paremad tingimused erikohtlemiseks 16. Vahistamine alternatiivid 17. Rikkumise korral vahistus vanglas 18. Mõjutuvahendite kasutamine 18-21-aastaste puhul 19. Vaimse arengu taseme hindamine
--	--

Mihelson, H. (2017). Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal. *Postimees*.

Kategooriad/põhiteemad	Koodid
<p>Põhiteemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Alaealiste komisjonide sulgemine 2. Alaealiste komisjonide liikmete seisukoht 3. Alaealiste komisjonide ebapädevus <p>Alamteemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Uue süsteemi selgituse puudulikkus 2. Teadmatus tuleviku ees 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Alaealiste komisjonide sulgemine 2. Alaealiste komisjonide liikmed on murelikud 3. Uus süsteem on arusaamatu 4. Alaealiste mõjutuvahendite seadus kehtetuks 5. Alaealiste komisjonide 7 liiget 6. Harjumaal komisjone üle 20 7. Komisjoni liikmete murelikkus

<p>3. Alaealiste mõjutusvahendite seadus on vananenud</p> <p>4. Probleemide lahendamine</p> <p>5. Lastekaitse roll</p> <p>6. Abistada ja karistada ei saa samal ajal</p>	<p>8. Alaealiste komisjonid kui toimiv süsteem</p> <p>9. Töötava süsteemi lõhkumine</p> <p>10. Komisjonid on lapsi aidanud</p> <p>11. Muudatused tagaksid paremad võimalused</p> <p>12. Alaealiste komisjoni juht</p> <p>13. Uut süsteemi ei ole selgelt kirjeldatud</p> <p>14. Komisjonides on juhtumeid juurde tulnud</p> <p>15. Õigusrikkumised on läinud karmimaks</p> <p>16. Lapsed vajavad abi</p> <p>17. Käitumisprobleemid</p> <p>18. Mõjutusvahendite seadus vananenud</p> <p>19. Hirmutamine ja toetamine</p> <p>20. Komisjonide vähetulemuslikkus</p> <p>21. Õigusrikkumiste ennetamine</p> <p>22. Sügavamate probleemide lahendamine</p> <p>23. Sotsiaalministeeriumi spetsialist</p> <p>24. Tegude tagajärgedega tegelevad politsei, prokurör ja kohus</p> <p>25. Abistada ja karistada ei saa samal ajal</p> <p>26. Lastekaitsetöötajate koormus suureneb</p> <p>27. Sotsiaalkindlustusameti lastekaitseüksuse tugi</p> <p>28. Lastekaitsetöötajate arvamus</p> <p>29. Lastekaitsetöötajad on murelikud</p> <p>30. Noortevaldkonna arvamus</p>
--	--

	31. Noorsootöö nõunik 32. Komisjonide töö ei ole tulemuslik 33. Represseeriv meede 34. Komisjonid ei ole kooskõlas noortevaldkonna väärtustega 35. Komisjon kui noortekohus 36. Noored korduvalt komisjoni ees 37. Moodustatakse tugivõrgustik 38. Otsitakse paremaid lahendusi
--	---

Helend-Aaviku, K. (2018). Liiga karm karistus võib last tõugata uutele õigusrikkumistele. *Õhtuleht*.

Kategooriad/põhiteemad	Koodid
Põhiteema: 1. Erikoolide ebapädevus 2. Ennetus Alamteemad: 1. Eesmärk ei ole lapse vabadust kaotada 2. Vastutus noortele 3. Õigusrikkumise raskusaste 4. Õigusorganite roll 5. Lastekaitse roll 6. Lapsevanemad 7. Probleemide ennetamine 8. Rikkumiste kordumiste põhjused 9. Karmide meetmete ebaefektiivsus 10. Lähtumine lapse vajadustest 11. Ühiskonna ja kogukonna huvid	1. Vabaduse kaotus pole eesmärk 2. Justiitsministeeriumi nõunik 3. Kergematele rikkumistele ei ole vaja reageerida 4. Politsei vestlus või hoiatus 5. Probleemi lahendus 6. Uute rikkumiste ennetamine 7. Lapsed on rohkem kodus 8. Tänavatel vähem lapsi 9. Noored peaksid ise võtma vastutuse 10. Kuritegu või väärtegu 11. Reageerimisel lähtutakse lapse isikust 12. Alkohol, suitsetamine, pisivargused 13. Kehaline väärkohtlemine 14. Politsei sekkumine 15. Prokurör ja kohus 16. Kohustus teavitada abivajajast lapsest 17. Lastekaitse uurib tausta

	<p>18. Õigusrikkumised põhjustatud muredest</p> <p>19. Lahendus sotsiaal- või haridussüsteemis</p> <p>20. Alla 14aastast ei võeta kriminaalvastutusele</p> <p>21. Lastekaitsetöötaja roll</p> <p>22. Lastekaitsetöötajatel on võimalusi lahendusteks</p> <p>23. Olulised lapse vajadused ja taust</p> <p>24. Perevägivald</p> <p>25. Tervisemured</p> <p>26. Probleemid koolis</p> <p>27. Lapsevanemate ebapädevus</p> <p>28. Probleemi lahendamine hoiab ära uued rikkumised</p> <p>29. Erikooli abi ebaefektiivsus</p> <p>30. Erikoolide leebe suhtumine</p> <p>31. MDFT pereteraapia</p> <p>32. Sekkumine vähendab riskikäitumist</p> <p>33. Halvad kaaslased</p> <p>34. Keskkonna vahetus</p> <p>35. Lastekaitsetöötajad</p> <p>36. Koostöö lastekaitsega</p> <p>37. Laps otsib tähelepanu ja heakskiitu</p> <p>38. Ülereageerimine on halb</p> <p>39. Trahvida reageerimine</p> <p>40. Trahv ei lahenda probleeme</p> <p>41. Karmide meetmete efekt vastupidine oodatule</p> <p>42. Vanglast hoidumine</p> <p>43. Lapse arengutase</p> <p>44. Järelvalve vajalikkus</p>
--	--

	45. Riskide ja vajaduste hindamine 46. Vangla soodustab uue rikkumise risku 47. Ühiskonna huvi 48. Lahenduste leidmine kogukonnas 49. Õige intensiivsus sekkumisel
--	--

Kuusk, J.- K. (2020). Milline karistus ootab alaealist, kes seadusevastaselt sõidukit juhib ja avarii põhjustab? *Õhtuleht*.

Kategooriad/põhiteemad	Koodid
Põhiteemad: 1. Karistuse määramise eritingimused 2. Spetsialistide töökorraldus Alamteemad: 1. Vastutuse võtmine 2. Riigi roll 3. Perekonna roll	1. Kes vastutab? 2. Vanemad ja seaduslikud esindajad 3. Justiitsministeeriumi selgitus 4. Karistuse kannab noor 5. Muud meetodid 6. Hoitus, sotsiaalprogramm, teo hüvitamine, heastamine, sõltuvusravi, üldkasulik töö, lepitusteenus, kinnine lasteasutus 7. Leebem reaalne karistus 8. Riigi seisukoht 9. Eesmärgiks luua uus keskkond 10. Kiire menetlus 11. Perekesksed programmid 12. Spetsialistide koolitamine 13. Reform toob uusi praktikaid

Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored.
(2021). *Järva Teataja*

Kategoriad/põhiteemad	Koodid
<p>Põhiteemad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uue süsteemi eesmärk 2. Uuringute tulemused <p>Alamteemad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Muudatused 2. Ennetus 3. Noorte vajadused ja heaolu 4. Võrgustikutöö 5. Kinnised lasteasutused 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Noorte olukord on paranenud 2. Justiitsministeeriumi uuring 3. Karistamisele eelistatakse uusi meetodeid 4. Muudatused töökorralduses 5. Muudatused teenuste süsteemis 6. Mõju uuringud 7. Uus alaealiste kohtlemise kord 8. Justiitsministeeriumi nõunik 9. Reformi eesmärk 10. Uus süsteem 11. Reformi esimesed tulemused 12. Mõju ilmneb aastate jooksul 13. Uuringute tulemused 14. Süütegude arv on vähenenud 15. Eelistatakse vajaduspõhiseid mõjutusvahendeid 16. Õiglaste lahenduste leidmine 17. Noorega koos arutamine 18. Noorte parem tulevik 19. Kriminaalkaristuse vältimine 20. Lapsest lähtuv õigussüsteem 21. Karistamine ei ole parim viis 22. Eestis karistuslikud meetodid harvad 23. Lapse tugevuste hindamine 24. Spetsialistide koostöö 25. RAKE projektijuht 26. Võrgustikutöö 27. Ministeeriumite tegevus 28. Vanglas rekordiliselt vähe noori

	29. Kinniste lasteasutuse head tingimused 30. Lasteasutustes paremad tingimused erikohtlemiseks
--	--

LISA 2. Analüüsitud artiklite viited

1. Alaealiste erikohtlemise reformi esimesed mõjud: täna on vanglas vaid üksikud noored. (2021). *Järva Teataja*. Kasutatud 1.04.2021, <https://jarvateataja.postimees.ee/7380342/alaealiste-erikohtlemise-reformi-esimesed-mojud-tana-on-vanglas-vaid-uksikud-noored>
2. Helend-Aaviku, K. (2018). Liiga karm karistus võib last tõugata uutele õigusrikkumistele. *Õhtuleht*. Kasutatud 1.04.2022, <https://www.oh tuleht.ee/880382/liiga-karm-karistus-voib-last-tougata-uutele-oigusrikkumistele->
3. Kuusk, J.- K. (2020). Milline karistus ootab alaealist, kes seadusevastaselt sõidukit juhib ja avarii põhjustab? *Õhtuleht*. Kasutatud 1.04.2022, <https://www.oh tuleht.ee/1008125/milline-karistus-ootab-alaealist-kes-seadusevastaselt-soidukit-juhib-ja-avarii-pohjustab>
4. Mihelson, H. (2017). Miks kaovad alaealiste komisjonid? Sest riik leiab, et last ei saa hirmutada ja toetada samal ajal. *Postimees*. Kasutatud 2.04.2022, <https://www.postimees.ee/3999921/miks-kaovad-alaealiste-komisjonid-sest-riik-leiab-et-last-ei-saa-hirmutada-ja-toetada-samal-ajal>
5. Olup, N.-M. (2017). Alaealiste komisjonid kaotav seadusemuudatus läbis esimese lugemise. *Postimees*. Kasutatud 2.04.22, <https://www.postimees.ee/4008535/alaealiste-komisjonid-kaotav-seadusemuudatus-labis-esimese-lugemise>
6. Pintson, M.-L. (2017). Alaealiste komisjonid kaovad. Kes suunab lapsed tagasi rajale? *Tartu Postimees*, 21(31). Kasutatud 1.04. 2022, <https://tartu.postimees.ee/3997443/alaealiste-komisjonid-kaovad-kes-suunab-lapsed-tagasi-rajale>
7. Rudi, H. (2017). Riik tahab leevendada alaealiste karistamise korda. *Postimees*. Kasutatud 2.04.2022, <https://www.postimees.ee/4020001/riik-tahab-leevendada-alaealiste-karistamise-korda>

Litsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Annaliis Tähe (sünd 24.10.1999),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Alaealiste õigusrikkujate kohtlemise reformi kajastamine meedias“, mille juhendaja on Judit Strömpl, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annaliis Tähe

24.05.2022